

BGRS n

HOLLAND (William)

Disputatio, 1776

61607/P

HOLLAND, W.

DISPUTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,
DE
CYNANCHE TONSILLARI.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GULIELMUS HOLLAND,

BRITANNUS.

Soc. Med. Edin. Soc.

Prid. Id. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M, DCC, LXXVI.

1810 1811 1812 1813 1814 1815 1816 1817 1818 1819 1820 1821 1822 1823 1824 1825 1826 1827 1828 1829 1830 1831 1832 1833 1834 1835 1836 1837 1838 1839 1840 1841 1842 1843 1844 1845 1846 1847 1848 1849 1850 1851 1852 1853 1854 1855 1856 1857 1858 1859 1860 1861 1862 1863 1864 1865 1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900

1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000

2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100

2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200

348162

2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300

2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400

Viro claro gravique

FRANCISCO BILLAM,

CHIRURGO,

Artem suam, cum pari laude et bono publico,

Leede in agro Eboracensi exercenti,

Olim in rei chirurgicae et medicae tyrocinio

Praeceptoris suo,

Amico dein ;

Ob haec et alia quae sibi officia praestitit :

Item,

JOANNI THOMPSON,

ARMIGERO,

Propinquo suo,

Et insuper amico,

Hunc primum studiorum suorum fructum

D. D. C. Q.

GULIELMUS HOLLAND.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

DISPUTATIO MEDICA

I N A U G U R A L I S,

D E

CYNANCHE TONSILLARI.

CYNANCHE tonsillaris* saepe angina inflammatoria † nominata est, de qua, lauream medicam in illustri hac academia petens, et hujus ex legibus aliquid in lucem edendum scribere jussus, differendum paucis putavi.

A D E-

* Cull. Gen. Morb. G. X. sp. 5.

† Boer. Aph. 798.

DEFINITIO.

Cynanches tonsillarıs notae, quibus cognosci, et ab aliis omnibus morbis dignosci, potest, sunt “ Febris synocha et dolor faucium, deglutitio et spiratio difficiles, cum angustiae in faucibus sensu, membranaeque faucium mucosae, praecipue tonsillarum, tumor et rubor *.”

SEDES MORBI.

Cynanche tonsillaris membranae faucium mucosae inflammatio est, eam potissimum folliculorum mucosorum congeriem, ex qua tonsillae constant, afficiens, hinc per velum pendulum palati, perque uvulam tendens,

* Cull. Gen. Morb. G. X. Prim. Lin. ccxciii.

dens, totam faucium membranam saepe occupans, raro imam, rarius latius, linguam comprehendens, glottidemve aut epiglottidem attingens*.

Deglutitio difficilis, etiam dolorifica, est; magisque, cum humor aliquis, quam cum firma, devorantur. Visciditas quaedam ingrata in ore, dimanantisque quasi undique humoris pituitosi sensus, subest. Assidua quoque muci, sed difficilis, excretio est. Dolor aliquando subest, ad aurem usque patens, haec inter devorandum crepat †, spiritus, ubi paulo major inflammatio est, difficilis, non per nares, perque fauces, justo angusti-ores, aegrius, perficitur ‡. Tussis gravior leniorve est, quam ut catarrho comitanti semper tribuenda sit. Febris, ut genere bona, ita gradu lenior, plerumque est. Cui horror, ut omni pyrexiae, praecedens ||, adeo levis saepe

* Cull. ad loc. rel. Prim. Lin: Prael.

† Cull. prael de Cynanch. an. MDCCLXXII. Sauv. de Cynanch. pag. 488. summ. vol. I.

‡ Id. ibid.

|| Cull. Gen. Morb. Cl. I. Charact.

saepe est, ut vix ab aegrotante percipiatur, saepe in mentem rogati difficile revocetur. Pulsus pleni, validi, et duri sunt. Vires minime franguntur.

DIAGNOSIS.

Partis affectae rubor clarior et vividior plerumque, quam in cynanche gangraenosa, est; majorque hic, quam in aliis hujus generis speciebus, tumor. Qui a cynanches gangraenosae in hoc plerumque differt, quod in tonsillari aequalior et una faucium parte magis contentus est, in gangraenosa per fauces serpere perspicitur. Eodem a pharyngaea et tracheali morbus distinguitur, quod in illa nullus tumor, in hac vix ullus, cerni potest. Una igitur nota, qua cynanche tonsillaris haud male insignitur, est tumor, clare aut vivide rubens, membranam faucium aequaliter obtinens

obtinens fixusque ; qui a magis atro, vel in nigredinem vergente, perque eandem membranam serpente, haud difficile dignoscitur. Sed haec nota minime perpetua est ; siquidem etiam in cynanche tonsillari tumor iste ater et serpens aliquando quoque cernitur *. Quin et magnitudo tumoris, qui in cynanche tonsillari plerumque manifeste major, quam in gangraenosa est, discrimen idoneum dat ; nisi quod etiam in hac in fatis magni tumoris speciem tonsillae quandoque inflantur. Quod eo magis animo perpendi debet, ne hac, colorem et tumorem respiciente, nota temere arrepta, alter pro altero morbo, cum magno aegrotantis malo, aut certa etiam pernicie, accipiatur.

Cynanche tonsillaris a gangraenosa porro distinguenda plerumque est, “ crustis mucosis, coloris albescentis, vel cineritii serpentibus, et ulcera tegentibus,” quae a gangraenosa nunquam, a tonsillari plerumque, absunt †. Sed neque haec perpetua nota est,

quae

* Cull. prael. de Cynanch. an. MDCCCLXXII.

† Cull. Gen. Morb. G. X. sp. 2. Prin. Lin. CCXCIV.

quae perpetua esse a nonnullis tamen creditae, in exitialem errorem traxit. Nam eae ipsae crustae in tonsillari specie quandoque incidunt. In qua consuetius fere nihil est, quam maculas aphthosas, albescentes, circumscriptas, cernere. Quae, quod circumscriptae sunt, a similibus, in gangraenosa specie incidentibus, haud difficile discernuntur. Verum interdum coloris fordidioris et cineritii sunt, et quodammodo quoque serpunt*. Quod ubi fit, nihil in ipsis est, quo utrius speciei de qua agitur sint, pro comperto sciri possit; et aliunde discrimen petendum.

His igitur notis, quantum possint, valentibus, certius morbi species aliis quibusdam patebit. Quam tonsillarem esse haud ambigetur, si sporadicus morbus est, si a frigore manifesto coepit, si omni contagionis indicio caret, nec febris typhum † refert, et contra evidens synocha est ‡. Cynanchen tonsillarem non contagio-

sam

* Cull. prael. ad Cynanch. Tonsil. an. MDCCCLXIII.

† Cull. Gen. Morb. G. V.

‡ Ibid. G. IV.

sam esse, inter omnes convenit: Centies
 singuli in singulis familiis affecti sunt*,
 Et cum plures, forte contubernales, eodem
 tempore afficiuntur, ejus rei causa, nempe
 communis omnibus frigoris magnitudo aut
 efficacia, humore aucta, manifesta esse, con-
 tagionis indicium nullum cerni, solent. De-
 nique, minime obscurum pyrexia, prout in
 hac aut illa specie appareat, discrimen ex-
 cussa praebet. Quae in cynanche tonsillari,
 ut dictum est, synocha est, in gangraenosa,
 ut in nosologia notatum est, typhodes. In
 illa pulsus pleni, validi, durique, ab iisdem
 in hac exiguis, parvis, et debilibus, facile
 discernuntur. Nec in illa robur infrac-
 tum, in hac prorsus prostratum, nullam
 differentiae notam dat. Postremo, eadem
 morbi species inter se causa remota internos-
 cuntur: Quae in tonsillari frigus longe sae-
 pissime est, semperque aliqua causarum, cum
 phlegmasiis huic speciei communium, nempe
 semper aliquid, quod sanguinis cum abun-
 dantia impetum auget, reperitur; cum gan-
 graenosam

* Cullenus id se vidisse dicit, prael. de hoc. morbo.

graenofam nunquam non contagio facere observetur.

Plura sunt gangraenofae speciei propria, ab altera aliena, quorum absentia hanc morbum esse liquidissime, vel singulorum, sed multo magis conjunctorum, indicat. Ea sunt pyrexia lenta semper et generis putridi, hanc incipientem anxietas febrilis major, vomitus et alvus praecipua, saepius comitantia, coeptum cito, debilitas, mox eruptio miliaris aut scarlatinae simillima, et aliquando ipsae petechiae, subsequencia; postremo, humoris acris ex ore in coryza, et ex ano, dimanans. His omnibus aut pluribus absentibus aut praesentibus, utrius speciei morbus fit, neutiquam obscurum erit; ut ex crustis folis, tumorisve specie aut colore, iudicium neque necessario, neque clare, eoque nec tuto, trahatur.

MORBI

MORBI FINES.

Cynanche tonsillaris plerumque resolvitur, aliquando in suppurationem, vix in gangraenam, transit, non, ut videtur, in scirrhum.

CYNANCHE TONSILLARI LOCUS IN NOSOLOGIA DEBITUS.

Ut Sauvagesii in altioribus generibus, nempe, ordine et classe, cynanchen respiciens, error admissus taceatur, certe imum ejus genus, quod cynanches nomine dedit, minime aut naturale, aut sibi constans, videbitur; ut ex speciebus, sub hoc genere comprehensis, manifestum est. Cum enim genus “Dolor

B

gutturis

gutturis cum dyspnoea strangulante, dysphagia, et pyrexia acuta," definiatur; ita in unam nosologiae legum, qua, ut generis definitio omnium specierum definitionibus addi possit, requiritur, ea definitio peccat. Nam, ut omnibus speciebus dolor gutturis communis sit, et vel ex lege artis intelligi, vel unicuique specierum addi, queat, certe, de reliquis definitionis genericae notis, idem dici non potest. Nam dyspnoea et dysphagia in omnibus speciebus non perpetuae sunt. Quarum dysphagia, in quinta ejus specie, tertia Culleniana, saepe illo ipso fatente, non incidit. De qua "cum," inquit, "ipsius laryngis musculis infidet inflammatio, maxime, si interna fuerit, dolor in elevatione laryngis ad deglutitionem ingens" est. Rursum in specie ejusdem viri sexta, quarta Culleniana, "respiratio satis commoda*" est. Ubi igitur dyspnoea? Quin in specie decima quarta ejus, quinta alterius viri, ubi et "respiratio

* Vid. hanc spec. Cull. Gen. Morb. G. X.

“ respiratio et deglutitio parum laesae *” reperiuntur ; utraque ejus notarum genericarum tam dyspnoea quam dysphagia, quamvis ipse neget, praeterque eas, cum apyretam hanc speciem dicat, pyrexia non acuta solum, sed, si qua alia est, ea quoque, defunt. In hac igitur specie nihil esse videtur, praeter solum gutturis dolorem, quo ad genus pertinere eam dicas. Sed tam guttur, quam quae libet fere corporis pars, sine cynanche, et sine ipsa etiam inflammatione, dolere possunt. Quanto rectius noster, qui, ne in tales se angustias redigeret, generis sui, quam non multum elaborasse se, specierum definitionibus praecipue fidendum arbitratus, ipse fatetur, definitionem iis notis, quae pariter ad genus firmandum et ab omnibus aliis distinguendum, pariter ad species comprehendendas pertineant, instruxit. In qua tamen magni viri definitione, quo certius reprehensionis, quam Sauvagesiana merita est, parti eripiatur, secundum *et in aut* mutari debet.

Idem

* Vid. Cull. Gen. Morb. G. X. sp. 5.

Idem vir, nosologiae utilior quam probabilior, Sauvagesius, in alteram nosologiae pariter et logicae legem, quae magnitudinem non facere differentiam proponit, haud dubie offendit; cum in ejusdem, de quo agitur, generis definitione vocem *strangulans* adhibet. Cujus adhibitae effectus est, ut ea definitio etiam minus speciebus accommodetur; nam, si minus perpetua dyspnoea est, certe dyspnoea strangulans multo minus erit. Idem tertiae nosologiae receptae legis, quae aut pro generibus aut pro speciebus recipi symptomata vetat, violatae manifesto reus est in iis omnibus speciebus, quas adpellat, in nosologia Edinensi, pro symptomaticis casibus, notatis*. Ii casus, prout ab internis aut externis causis pendent, ordinantur. Ab internis causis sunt cynanche epidemica S. sp. 2.; cynanche prunella S. sp. 12.; cynanche exanthematica S. sp. 4.; cynanche arthritica S. sp. 10.; cynanche hepatica S. sp. 8.; cynanche a dysenteria S. sp. 13.: A causis externis sunt
cynanche

* Cull. Gen. Morb. G. X. p. 271.

cynanche a deglutitis S. sp. 9.; cynanche mercurialis S. sp. 11. In omnibus his, duobus exceptis, cynanche quae illi dicitur, tantum symptomata, a morbo principe, qui in alio horum casuum alius erat, pendet. Is in specie 2. typhus, in 12. triteophyia ardens, seu, opinor, quam ipse Causon nominat, nempe tertiana remittens *, in 4. variola et rubeola, in 10. arthritis, in 8. obscurus jejorici affectus, in 13. dysenteria, aut quod ille pro hac habuit, erat. E duobus, quos excepi, casibus, nempe, 9. et 11. in illo vulnus aut plaga, inflammationem partis symptomaticam excitans, in hoc eadem ex mercurii nimio usu suborta, affectus princeps fuerat. Idem nosologorum, vero verbi sensu, princeps, aliis legis nosologicae, quae species easdem semper fixasque et immutabiles, quales eas natura fert, eoque ejusdem quamque generis, non plurium et diversorum esse, ponit, violatae porro arguendus est; nam nona apud eum cynanches species postea

pro

* Vid. Sauvag. triteoph. spec. 2. Cull. Gen. Morb. G. III. sect. II. p. 250.

pro dysphagiae specie habetur, et ad hanc quasi alterum, cujus esset, genus relegatur. Quo facto, hic quoque in legem, jam memoratam, qua definitio generis ad specierum definitiones deduci, et unicuique superaddi debeat, impegit; nam in cynanche a deglutitis, pro cynanches specie habita, pyrexia nulla, est. Idemque de cynanche mercuriali dicendum est. Illi sunt Sauvagesiani in re nosologica errores, quos non solum in hac, sed in omnibus ejus nosologiae partibus, admisit. Quos omnes ad regulam reducere ac generatim speciatimque commonstrare, par labor ipsius operi foret, volumina paria completeret. Nam, ut in altioribus, in quibus tacere, quam loqui, maluisse me dixi, generibus, etiam alii errores, hoc quoque argumentum spectantes, ab illo admissi, facile cuiquam, qui nosologiae paulo peritior sit, ad animum sine nostro relatu adcurrent, ita similiter ii eum in similibus quoque omnibus partibus erravisse, pariter commonefacient.

NOSOLOGIA CLASSICA.

Quod ad nosologiam, hac academia receptam, attinet, hoc genus, sub communi classe * cujus est, bene comprehenditur ; siquidem horror, et “ post hunc pulsus frequens, calor major,” in eo, ut supra indicatum est, manifesta sunt. Neque in eodem, ubi paulo vehementior morbus est, non quoque vires artuum imminuuntur, quod symptoma, si in minore morbi vehementia minus manifestum est, niti eò tamen natura intelligitur. Bene igitur, ratione classis habita, hoc constitutum genus est.

NOSOLOGIA ORDINALIS.

Quod ad ordinem attinet ; cum phlegmasiarum ordo in duas quasi sectiones, alteram
ram

* Cull. Gen. Morb. Cl. I. Charact.

ram ubi pars externa, alteram ubi interna, inflammatur, dividatur; quae utraque in communi ordinis definitione indicatur, ita priori earum cynanche bene convenit; quippe cui illius signa, nempe, “partis externae ruborem, calorem, et tensionem delentem,*” non deesse manifestum fit.

NOSOLOGIA GENERICA.

Idem ut genus, excepta una nota, bonum est. Nam, ut cum reliquis omnibus ordinis generibus ratione, quam hujus habet, concordat; ita, sui ipsius propriis notis, ab iis omnibus distinguitur. Utque Pyrexiarum ordines, (uniuscujusque et omnium pathologia, cujus ratio hinc aliena est, spectata,) classem naturalem, ita phlegmasiarum genera, ordinem etiam naturalem, componunt. In omnibus enim non solum affectio localis et pyrexia sunt, sed hanc ab illa pendere, pathologia

* Cull. Gen. Morb. G. VII.

thologia communis ostendit. Verum tamen, hujus ratione habita, unum genus ab ordine, et una species ab hoc genere, utroque ut naturali, excipiuntur. Genus arthritis, species cynanche gangraenola, excepta sunt. Ab hoc loco generis ratio aliena est.

NOSOLOGIA SPECIFICA.

Quod ad speciem exceptam attinet, affectionem localem, ut in reliquis generis speciebus, et in reliquis ordinis generibus, primam esse, et ab ea pyrexiam pendere, minime certum et exploratum est. E contrario, primum genus nervosum universum affici, debilitatis manifesta symptomata, primum apparentia, documento sunt; cujus effectus tam partis, quam communis corporis, affectio, perinde ac in febribus propriis ac exanthematis, demum esse videtur. Quae pathologica annotatio, cum nihil dum rationale tetigerim, nec cum rebus veris rationes mis-

cendas existimem, ad nosologiam obiter explicandam sufficiat. Jamque historia, diagnosi, et nosologia, qua potuimus, constitutis ;

CAUSÆ REMOTÆ

Proxime aggrediendae sunt. Quae, cum quidam homines sint, quos vix ulla noxae externae vis morbo adficiat, aliique, qui ex levissimis offensis facillime in eum incidant ; ideo, hujus rei ratione habita, in seminium et causas occasionales, seu potestates nocentes, rite digerendae videntur. Quod ipsum, scilicet, ut causae remotae in seminium et potestates nocentes digerantur, quia huic speciei cum reliquis ejusdem generis speciebus, et cum reliquis ejusdem ordinis generibus, commune est, horum morborum omnium communem porro naturam arguit, et quam naturalis ordo fit, ostendit. Seminium est interna corporis conditio, qua fit, ut, oblata potestate

potestate nocente, morbus incidat. Rursus potestas nocens est externa vel aliena vis, quae, existente intus feminio, idem efficit. Morbus igitur conjunctum utriusque, et neutrius sine altero, opus est. Contra, ubi utriusvis sine altero morbus effectus est, ut, ubi feminium, paulatim crescens, ad morbi modum affurgens, aut potestatis nocentis vis absoluta sine interna conditione, morbum constituit, tales causae sine discrimine, remotae, Principia Gaubio dictae, recte appellantur. Quae discrimina, non in pathologia sola, nam si ita esset, inania forent, sed etiam in ipso usu, et ipsis morborum curationibus, utilissima sunt. Sic enim digestis causis, multis tempestatibus medendi consilium dirigetur, accuratiusque noxa externa vitabitur, si feminium intus cognoscitur. Quod intus non esse cognito, supervacua opera non sumetur. His expositis, alios morbos a causis simpliciter remotis, alios a feminio et potestatibus nocentibus, magis oriri dicendum est. Alii sunt, qui, ut saepius ab alterutris, ita aliquando quoque ab alteris solis proficiscuntur. Et,
ut

ut caetera omittam, hic, de quo agitur, morborum ordo, hinc a seminio, illinc a potestibus nocentibus, longe saepissime, multoque rarius a causis simpliciter remotis, exoritur.

SEMINIUM

Cynanches tonsillaris est sanguinis abundantia, seu plethora, firmorum simplicium densitas rigiditasque, vivorum tonus validus, sanguinisque, saltem primo morbi adventu, ex causa ignota, et postquam ille saepius incidit, ex vasorum laxitate in fauces versus impetus. Quae corporis conditio vel naturalis esse, vel consuetudine acquiri, potest. Naturale seminium id est, quod aut in temperamento, aut aetate, aut sexu, consistit. Acquisitum est id, quod a certis rebus, progrediente vita, exoritur. Quae res seminii causae rursus dici queunt. Hae causae, seu

SEMI-

S E M I N I U M F A C I E N T I A,

Sunt frigus diuturnum, victus lautus, excretiones imminutae, sanguinis perdendi consuetudo, vitae genus quietum, et quae similia sunt.

P O T E S T A T E S N O C E N T E S

Sunt haec ipsa, quae diutius admota, et lentius agentia, seminium faciunt, nunc hoc intus existens, subito magis et vi repentina agendo, ad educendum morbum excitantia. Quorum omnium longe frequentissimum, tam in aliis fere omnibus hujus ordinis generibus, quam in hoc et hac hujus specie, frigus est. Quod, ut in omnibus praecipua potestas nocens est, ita in iis, quorum sedes aëri externo magis objicitur, ut phlegmone, ophthalmia,

ophthalmia, rheumatismo, aliqua ex parte pneumonia, et hoc ipso genere, etiam plus, quam in interioribus inflammationibus, valet. Denique

CAUSÆ SIMPLICITER REMOTÆ

Erunt harum ipsarum alterutra, nempe, aut frigus, aut feminium, si aut illius meravis, aut hujus magnitudo, sine alterius opere, morbum forte inferat. Quod et fieri potest, et re vera fieri nonnulli, in quibus feminium minime inesse videtur, et alii a potestate nocente defensi, in morbum tamen impliciti, ostendunt.

CAUSA PROXIMA

Cynanches tonsillarum cum reliquis, ordine comprehensis, morbis quoque communis est. Quae, quo clarius intelligatur, de sanguinis in secunda valetudine suis vasibus motu, pau-

ca dicenda videntur. Magnum, quo sanguis et reliqui humores moventur, instrumentum cor, sed non solum, est. Aliae enim potestates in eundem finem conspirant. Eae sunt, motus muscularis in vicinis ad vasa locis premendo, sanguinem progredientem impellens, et, haud paulo potentior hoc, vis quaedam motrix ipsis vasis insita. Quam vasis insitam esse, visa fibrarum muscularium in vasorum textura species, irritabilitas experimentis demonstrata *, et, ut subtiliora quaedam omittam, ipsius inflammationis propria, probant. Haec potestas non in omnibus vasis pariter inest. In quibusdam deesse, ut in venis omnibus praeter truncos communes, aut his proximos ramos, videtur. Et in ipsis arteriis, quae ubique ea praeditae sunt, ita inaequalis est, ut in maximis et cordi proximis minima, in minoribus major, in minimis maxima, sit; unoque verbo, quo longius

* Vid. Disput. inaug. Denison superiore anno hic editam, de inflamm. et differt. Vershur. apud eundem, item Cull, instit.

longius a corde arteriae recedunt, eo major usque existat.

Haec potestas, arteriis insita, est per quam una cum cordis actione, sanguis in iis percutatur, et vis inhaerens nominatur. Pendere potestas inhaerens ab humoris nervosi aliquanto, ad fibras vasorum musculares delato, ibi pro tempore morante, et ulteriorem usque, quo aucta vigeat, ejusdem humoris influxum, requirente, videtur. Non igitur, ut magno Hallero visum est, per se absoluta est, sed a potestate nervosa usque pendet. Cumque haec ab animali potestate, seu cerebri actione, pendeat, ita hanc quoque ei necessariam fore sequitur. Quam utramque sic ei necessariam esse, stimuli, aut nervis inter fibras motrices et cerebrum, aut huic, admoti, et actionum vasorum pariter excitantes, probant. Et ab altera parte stimuli, ipsis fibris admoti, actionem earum, ut experimenta docent, excitant. Quorum constantissime admotus, et sanitatis usum praecipuum praestans sanguinis, in vasis perfluentis, copia et impetus est. Ratione horum stimulorum
habita,

habita, potestas inhaerens, quia ab iis irritari, id est, augeri, potest, irritabilitas nuncupatur. His expositis, causae, inflammationem continentis, ratio facilius intellectu erit. Nam, si solitus sanguinis cum copia impetus solitas arteriarum in sanitate contractiones causa excitans est; certe majorem solito copiam, majorem impetum, contractionum quoque majorum, scilicet, validiorum et crebriorum, causam fore patet.

Est igitur causa nostri morbi proxima, sanguinis praeter solitum, per causarum remotarum vim, in arteriolas partis laborantis congesta, abundantia. Haec eas distendit, et stimulo suo, quae distentio est, earum contractiones auget. Auctae contractiones etiam plus sanguinis in ipsas congerunt, in majus impetum augent, et ipsae ab iis invicem porro augentur. Sed haec distendens eas congestio, solius laborantis partis arteriolaris, contineri non potest. Inflammatis vicinae, licet infra inflammationis modum, aliquanto solito magis distendantur quoque necesse est. Quarum distentio similiter proximos iis ra-

mos afficiens, ab his ad majores, dein ad truncos, denique ad ipsum cor, perveniet. Cujus demum actio excitata, inverso modo totam auctae arteriarum actionis seriem auget.

Atque sic distendens congestio, in arteriolarum extremis exquisita, inflammationem, minor in reliquis omnibus diathesin phlogisticam, creat.

Haec, aucta ubique arteriarum cordisque, actio eorum tonum, seu promptam ad contrahendum se fibrarum in iis muscularium conditionem, quae contractilitas dicitur, auctum ponit. Unde, ipso stimulo admoto, tantae contractiones, quantae memoratae sunt, cientur. Quae contractiones cum tono, sic in reliquis vasorum sanguiferorum partibus adauctae, in extremis arteriolarum, praeque caeteris inflammatis, similem statum, nempe inflammationis causam, augent. Quo quidem modo diathesis phlogistica, quae ab inflammatorio statu facta est, hunc invicem, nempe, sui causam, intendit.

SYMPTO-

SYMPTOMATUM EXPLICATIO.

Rubor, nimiam sanguinis copiam, ea qua relatum est ratione, per vascula inflammata cum molimine subesse, significat. A sanguine enim ruborem esse experimentis exploratum est.

Tumorem idem explanat.

Calorem, quamvis non, ut nonnulli crediderunt, sanguinis motu genitum, tamen omnis aucti ejus motus comitem esse, notum est. Hunc igitur auctum, pariter ac reliqua signa, sequere ab ejusdem causa pendere, indicat.

Dolorem fibrarum muscularium, (sive nervis iis commixtis, sive ipsis, ut a sensu non alienis, facultatem dolendi tribuas), distentio clare facit.

Spirandi difficultas fit, quia, qua aer committet, via per inflammationem angustatur.

CAU-

CAUSARUM REMOTARUM
EXPLICATIO.

Fibrarum densitas, nullis currente vita casibus tam acquiritur, quam a primis staminibus, deducitur.

Plethoram gignit victus lautus, sanguinis, quem materia victus facit, copiam augendo. Idem efficiunt excretiones imminutae, et vitae genus quietum, humoris, alioquin excernendi, abundantiam intus retinendo. Sanguinis autem, sive morbo sive consilio, perdendi consuetudo sui copiam gignit; quia actiones vitales, et inde pendentes secretiones, imminuit, naturales vero actiones, et praecipue concoctrices, non afficit. Hinc, dum eadem usque alimenti materia ingeritur, concoquitur, in bonum sanguinem vertitur, nec solita humorum excernendorum

copia

copia aufertur, crescat intus abundantia necesse est. Quod magna sanguinis subito profusio non facit, quia omnes actiones pariter, eoque naturales quoque et concoctrices, imminuit, debilitataque cerebri actione, et genere nervoso ubique, sanguinis conficiendi negotium ut secus procedat efficit.

Frigus vero, quod potestatem quoque nocentem esse dictum est, feminium, quod eadem plethora dat, perspirationem subito imminuendo, adauget. Idem nota coryzae causa, eodemque modo agendo, est. Sed in utroque casu non solum impeditur perspiratio, sed, qui perspirandus erat, humor in oris, narium, et faucium membranam, vel hujus partem aliquam, convertitur. Qui, si in istam ex qua tonsillae constant, partesque ei proximas, potissimum dirigatur, pro coryza aut una cum hac, cynanchem tonsillarem faciet.

Quod autem humor perspirabilis, intus retentus, ad fauces sic dirigitur, rationem non reddo, rem veram esse contentus. Utque
sanguinis

sanguinis suis vasis impetus nisusque certis rebus inter diversas corporis partes librari, satis nunc notus in confesso est; ita similiter eos humores, qui arteriis exhalantibus, aut similibus fecernitur excerniturque, librari, aequè exploratum est. Sic obstructa aut retenta perspiratione, humor perspirabilis, nunc in membranam modo dictam versus, coryzam seu catarrhalem affectionem, aut cynanchem; ad intestina derivatus, diarrhoeam, et in dysenteria et cholera eandem pro symptomate; in renes transfusus, diabetem facit. Contra, aucta praeter modum perspiratione, ubi idem humor perspirabilis contrario impetu per foramina sua cutis undique diffluit, in interioribus istis partibus perspirationi respondentes, cumque ea libratae, pro rata parte imminuuntur. Unde aut ischuria, aut colica, aut sitis, aut faucium siccitas, similesque harum affectiones, in deficiente humorum oris excretionem positae, continuo subnascuntur.

P R O G N O S I S

Raro periculosa cynanche tonsillari est: Cumque a frigore oriatur, neque sedes ejus, dummodo iter ad pulmones tumore non claudatur, quod rarissime accidit, vitae necessaria sit, junioresque et sanguinei prae caeteris conflictentur, tristiores finem habere vix potest. E contrario, plerumque levior est, et neutiquam metuenda. Periclitatur tamen, crebro et prope per circuitum redeundo, in consuetudinem tandem verti et diu molesta esse. Quod ipsi mihi mirum in modum usu venit; cui primum quotannis, nunc bis, ter quaterve eodem anno, et gravioribus, quam in quoquam alio vidi, legi, aut accepi, symptomatis cruciato, morbus incidit.

C U R A T I O.

Confilia medendi cynanche tonsillarum sunt,

I. Sanguinis impetum et copiam toto corpore et parte laborante deminuere et spasmus solvere.

II. A parte laborante ad summum corpus libramen reclinare.

III. Motus generis nervosi, per quos consuetudinem redeundi morbus acquirit, mutare.

Primo consilio respondent administratio antiphlogistica praeter frigoris usum omnis, alvi purgatio, sanguinis, sed raro largiore opus erit, detractio, rubefacientia, vel potius vesicatoria, collo admota. Haec spasmo quoque, praeterque ea, aquae calidae vapores, ore accepti, solvendo vasorumque distentioni laxandae sunt.

Secundum

Secundum consilium explent perspirationem juvantia, cumque, tendente ad solutionem morbo, simul sudor incidit, huic favendum. Sed de his remediis sigillatim verba prius faciam, quam ad novissimum consilium transeam.

Ex administratione antiphlogistica irritamenta, ex sensuum exercitatione orta, nulla hic incommodant. Sed motu tum reliquo fere omni, tum maxime loquendi, ne alter, sanguine alibi percitato, diathesin phlogisticam, si est, augeat, si abest, inducat; alter ipsam partis inflammationem irriter, abstinendum. Sitis, ut stimulo futura, sedanda, sed tepida potio danda; quae alioquin usui est. Alvus non solum facilis, ut in omnibus phlegmasiis, et morbis febrilibus omnibus, servanda, sed etiam, quod huic morbo cum capitis phlegmasiis commune, purganda est. Quae purgatio, ab locis repletis et laborantibus humores abstrahit, et solum, quod nunc notum est, remedium revellens dici potest. Ex eadem hac administratione animi cura nihil refert.

Ut inflammationi, huic morbo, respondet sanguinis detractio, praecipue, ubi paulo major tumor est, et magis etiam, si, quod rarum est, utramque tonsillam occupat; aut, si pyrexia et diathesis phlogistica, ut saepe satis, subest. Sed etiam ubi hoc fit, larga necessaria raro est; praesertim cum debilitet, et, ne vehemens inflammatio gangraenam inducat, vix metus sit. Antiquorum et medicorum circa XL abhinc annos e venis ranularibus sanguinem miserunt. Quod molestum sputum quia creat, et nihil sanguinis, quod operae pretium sit, auferit, omittendum videtur. Cui operi, si e parte affecta detrahendus humor videbitur, haud paulo efficaciores hirudines, externis faucibus impositae, erunt.

Astringentia, et praecipue acida, hic prodesse, omnes testantur. Quomodo agant, dictu difficilius est. An, ut in ophthalmia, quam aliquando vasculorum tenerorum, et nulla membrana sustentorum, laxitas facit servatque, astringendo? Verum, si, astringendo prodesse credenda sunt, cur, aquae calidae vapores, quorum contrarium opus certe est,

est, pari usui esse reperiuntur? An potius, refrigerando et sedando, auxilio sunt? ut in ophthalmia quoque saccharum saturni agere videtur. An denique, glandulas mucosas stimulando, et sic mucum fluidiorem educendo, ejusque, qui in folliculis stagnet, excretionem expediendo, respondent? Ut hoc explicetur, res vera non infitianda est.

Aquae calidae vapores neutiquam ita ambigui sunt. Hi, mucum in crustas coire periclitantem, et humorum faucium excretionem prohibentem, diluunt; et sic faucium visciditati medentur. Idem vasculorum fines relaxando, ad spasmum, hos obtinentem, solvendum, humoribusque eductis distentionem tollendam, pertinent. Ut igitur initio morbi, ad fluentiorem mucum faciendum, acida, ita, proVectiore eo, ad minus viscidum eum reddendum, et crustis occurrendum, ii utendi. Infundibulum, quo vapores ascendunt, in summo incurvari, ut erectus aegrotans ore recipiat, et, ut vapores cohibeantur, vestis lanea circumjicienda est.

Rube-

Rubefacientia ante hoc adhiberi solita sunt ; sed alcali volatile, quo uti consuerunt, nimis acre est ; itaque partem irritat, ut saepius applicari non possit. Ad hoc incommodi prohibendum in olio volatili nunc adhiberi coepit, adjuncta camphora ; quae, quamvis non forsitan inutilis, propter odorem saepe omititur. Cumque idem alcali volatile, in miti statu non cum oleo bene mixtum permaneat ; ideo causticum, quo in statu melius mixtum perstat, commodius adhibetur.

Vesicatoria usui quoque, humores ad summum corpus attrahendo, sunt. Sed locum, ubi imponerentur, hirudinibus, si has tumor forte incommodans postularet, reservare consultius videtur*.

Alvum purgantia, quorum ad irritamentum vitandum, usus sub administratione antiphlogistica expositus est, huic quoque consilio, ut medicamentum, conveniunt. Quae, humoris intestinalis mucique excretionem augendo, et corpore efferendo, magnam humo-
rum

* Cull. Prael. de hoc morbo ann. MDCCLXXII.

rum copiam abducunt, superioremque partem, et sui confimilem, laborantem, congestorum humorum onere partim levant. Estque hoc solum fere revulsioni genus concedendum.

Ut ad secundum consilium transeatur; verificatoria, humores ad se trahendo, profunt. Quorum et rubefacientium usui cataplasmata, quorum opus eodem pertinet, et commodo non caret, posthabenda videntur.

Quae, ubi applicanda utique videbuntur, maxillae inferioris angulo, contra tonsillas, applicari, eoque ab aure ad aurem patere, debebunt. Arcte quoque adhaerere debent: Nam, si decidant, quod, nisi solertia majore admoveantur, accidet; admissio frigido aëre, pro molliente et humores ad externam, cui incumbunt, partem alliciente opere, adstringens, affectionem aucturum, interveniet. Verum, cum novies e denis casibus, ita quidem decidant, ideo eorum usus rectius omnino omittetur*.

Admini-

* Cull. Prael. de hoc morb. hoc ann.

Administrationis antiphlogisticae pars una frigus est. Quod, tametsi in aliis quibusdam morbis, et ante omnes, etiam in inflammatione symptomata illa, quae eruptioni variolae pustularum praecedit interestque, sedante virtute, aestui et irritationi in summo corpore moderatur; hic, ut in plerisque quoque inflammationibus, sive febrilibus, quales phlegmasiae sunt, sive localibus, quia diathesin phlogisticam aut in parte aut in toto corpore stimulando adauget, ex toto vitari oportet; et, e contrario, quicquid ad summum corpus humorum impetum diriget, dummodo id quam minimo stimuli fiat, adhiberi. Ob quam causam sudor movendus non est, quia id praestantia, plerumque nimis calefaciendo, stimulant nocentque; ut curationum usus addocet. Satisque fere semper est, calore pariter et frigore vitatis, ea coeli temperie uti, quae perspirationi liberiori faveat. Quod satis certo praestare videtur cubiculum clausum, igne, si frigidior forte tempestas est, modice calefactum, sed sine eo, ubi coelum temperatius est. Omnis supra hanc perspirationis expedi-

expediendae ratio nocet, neque urgendus unquam in summum corpus impetus est. Eoque, ut sudor non excitandus, ita sponte incidens non sistendus, contra ducendus et fovendus caute et prudenter est *.

Cum redeundi consuetudo firmata est, ea curatio, quae aliis morbis, qui in plenitudine, accessiones reducente, positi sunt, ut haemorrhoidi, huic quoque, convenit; scilicet, ut plethorae causae tollantur. Eae sunt quas supra memoravi.

Exercitatio igitur non vehemens, quia haec constans esse nequit, sed lenior, eoque, quod potest esse, constantior, qua excretiones sustentantur, et plenitudo prohibetur, respondet.

De victu quoque aliquid demendum est. Et, quoniam qui huic morbo opportuni sunt, ii juniores fere validioresque, interdum satis robusti, sunt, eoque ferendo remedio habiliores; ideo, et de genere et de copia alimenti, ut tuto, sic necessario, remittetur. Itaque carne

* Cull. Prael.

ne abstinendum, modiceve ea, et materia ex plantarum genere sumpta, utendum, potionum meracum usu, magis etiam consuetudine, desistendum, pura aqua bibenda.

Novissima ad hoc consilium pertinens cura est, ut simulac plenitudinis signa, quae quivis, morbum saepius expertus, ignorare non potest, redire incipiunt, vel, si ea praesciri possunt, paulo ante certum adventum, quod efficacius quoque foret, sanguis brachio dematur, minusque usque et minus unoquoque tempore, donec tandem remedii necessitas, et ab ipsius usu saepius iterato oriens effectus, nempe cui occurritur plethora, simul decesserint.

Finitis cum hac disputatiuncula meis in hac illustri academia studiis, jamque ei post VII. annorum moram valedicturus, omnibus Praeceptoribus meis, a quorum praeceptis utilem doctrinam addiscendi mihi copia fuit, maximas ago gratias.

F I N I S.

